

UNIVERSITAS **MAGASINET**

Eili Harboe (22) er
stjerneskuddet i
Triers nye storfilm
side 9-13

LIVETS SKOLE

Mens du leser dette sitter du muligens og kaldsvetter over pensumet du skulle ha lest de siste fem månedene, i påvente av en skjebnesvanger eksamen eller to. Eller så har du rusla ut av din elskelige læringsinstitusjon og plassert deg rolig blant alle folka som plutselig dukker opp på enhver grønn i flekk i Oslo med en gang det slutter å regne, og gradestokken bikker over 16 grader. Wow dere, det lukter norsk sommer. Og kanskje har du vandra ut av Det humanistiske fakultet ved Universitetet i Oslo for siste gang, med en master i baklomma, vel vitende om at du befinner deg i en gruppe som de neste åra kommer til å slite med å få relevant jobb.

Ifølge Kunnskapsdepartementets hjertebarn, stortingsmeldingen om humaniora, trenger vi kunnskap fra «menneskeviterne» i en rekke sektorer i fremtiden. Integrering, migrasjon og konflikter, de store teknologiskiftene, klima, miljø og bærekraft blir trukket frem som spesifikke utfordringer samfunnet vårt vil stå overfor, og som humanistenes kompetanse kan bidra til å løse.

Likevel opplever kandidater fra humanistiske og estetiske utdanninger lavere grad av sysselsetting, større grad av mistilpasning og lavere lønn over tid enn alle andre - kommer det frem av Tilstandsrapporten for høyere utdanning fra i år. Magasinet har jobba hardt med å se om politikernes dommedagsprofetier om karriereveien til humaniorastudenten er reell - litt uten hell. Det burde ikke være så vanskelig å finne den ar-

beidsløse eks-HF’ern. Kanskje er skammen over å være arbeidsløs - eller å ha endt opp med noe helt annet enn drømmejobben, for stor?

For mange av oss representerer våren og sommeren et skifte. Du får en pustepause til å tenke videre over hva du egentlig vil med livet. Ifølge Utdanningsdirektoratet vil over 50.000 norske I-landsbarn uteksamineres fra videregående skole denne våren, og hvis denne generasjonen fortsatt tilhører den samme gjengen som «generasjon prestasjon/ambisjon» vil mange av dem trolig ikke ta et friår - de vil druse på med høyere utdanning.

Men hvor viktig er utdanning for hver enkelt nordmann, sånn egentlig? Har du tatt et livs-definerende valg når du velger utdanningsløp? Hva skjer om du studerer økonomi beinhardt i fem år eller mer, for så å finne ut at du vil bli skuespiller? Mer om det i møte med den eldre garde på side 16-19.

Mange av livets største vendinger skjer også ofte utenfor forelesning. Skuespiller og student Eili Harboe studerer på si selv om hun er utropt til en kommende stjerne av regissør Joachim Trier. Den 22 år gamle stavangerjenta er aktuell med storfilmen «Thelma», som blir å se på norske kinoer til høsten.

Kanskje er utdanning bare en liten sti på livets mange fjell? Det gjelder vel bare å finne ut av hvilken topp du drømmer om å nå.

REPORTASJEN
HUMANIORA-STUDENTENE
side 4 til 7

KRYSSORD
side 8

PORTRETET
EILI HARBOE
side 9 til 13

ESSAYET
FRISK OG HJERNE-SKADA
side 14 og 15

PORTRETTSERIE
ET LIVSVIKTIG VALG?
side 16 til 19

SIGNE ROSENLUND-HAUGLID
magasinredaktør

KRISTINA KVAMMEN
magasinfotosjef

HENRIK GLÆVER QUIZMASTER OG QUIZBOKFORFATTER

Sommer

1. En musikkfestival som arrangeres i Oslo fra 15. til 17. juni har tatt navnet sitt fra en Beatles-låt. På hvilket album finner man denne låta?
2. Hvem står bak låta «The Boys of Summer» fra 1984?
3. Hva heter radioprogrammet som ble grunnlagt av Johan Vigeland og blir sendt på NRK P1 hver sommer?
4. I 2013 og 2015 ble programmet Sommeråpent sendt på den såkalte Sommerbåten. Hva slags fremkomstmiddel skal det sendes på i 2017?
5. Hvilket tiår fant året uten sommer sted. Dette er det kaldeste året siden man begynte å måle værdata.

Grand Prix

6. Hvilke tre år har Norge vunnet Eurovision Song Contest?
7. Hva heter sjeiken fra filmen Flåklypa Grand Prix?
8. Hva var den første norske Melodi grand prix-låta som ble sendt til Eurovision Song Contest?
9. Hvilken klasse av motorsport består av en rekke enkeltløp, kjent som “Grand Prix”?
10. Hva er flertallsformen av Grand Prix?

Twin Peaks

11. Hvilket år ble den første sesongen av TV-serien Twin Peaks sendt i Norge?
12. En av de to skaperne av serien deler etternavn med det norske navnet på en Oscar-vinnende film fra 2013, hvilken?
13. Hovedrolleinnnehaveren i Twin Peaks, Kyle MacLachlan, spilte karakteren Orson Hodge i en serie som gikk fra 2006 til 2012. Hvilken?
14. Hvilket sitat fra TV-serien er også navnet på en film fra samme univers, der handlingen er satt til før TV-serien?
15. Hvilke to måneder kan du være født om du er født i “tvillingenes tegn”?

Eksamen

16. Hva er Exphil en forkortelse for?
17. Hvem står bak låta Eksamen fra sitt debutalbum “Rett fra hjertet”?
18. Hva var det som ble ulovlig å ha på seg på eksamen ved Universitetet i Oslo, 18. april i år?
19. Hvem ga ut albumet X i 2014, med sanger som “Don’t” og “Photograph”?
20. Fra hvilket språk kommer det religiøse uttrykket “amen”?

1. Rubber Soul
2. Don Henley
3. Røisradioen
4. Et tog
5. 1810-tallet (1816)

6. 1985, 1995 og 2009
7. Ben Redic Fy Fazan
8. Volv
9. Formel 1
10. Grands Prix

11. 1990
12. Frost
13. Frustrerte fruer (Desperate Housewives)
14. Fire Walk With Me
15. Mai og juni

16. Eksamen philosophicum
17. Karpe Diem
18. Armbåndsur
19. Ed Sheeran
20. Hebraisk

KRISEPAKKE

tekst og illustrasjon: **IDA WAMMER**

EI ØRLITTA KRISEPAKKE TIL DEN NYUTDANNA HUMANIORASTUDENTEN.

Universitetsstudier i humanistiske fag fører som alle vet til nærmest ingenting, bortsett fra for de flinkeste studentene, som kan gjøre karriere som professorer i humanistiske fag. Vi har kort oppsummert den ganske snodige situasjon der et system ikke har noe annet siktemål enn å reproducere seg selv, med en tilhørende grad av svinn på over 95 prosent.

Dette er en statusrapport tilkjennegitt av protagonisten i "Underkastelse", av Michel Houellebecq – hvor protagonisten selv altså tilhørte den ytterst smale grenseverdien "de flinkeste studentene" og som, etter endt disputas, ble universitetslærer.

Houellebecq sa det først, stortingsmeldingen om humaniora sa det etterpå. Humanistene sliter med å få relevant jobb. Vi vurderer det derfor dithen at en liten krisepakke er sårt tiltrengt. Så her er noen tips til hvordan du med kompetanse fra HF skal klare deg i arbeidslivet.

Dekan ved Det humanistiske fakultet på UiO, Arne Bugge Amundsen, befinner seg i Tyrkia når Universitas ringer. Han forteller at han ikke har de nødvendige dokumenter i umiddelbar nærhet – men går med på å uttale seg LITT allikevel.

– Jeg tror at folk med humaniorautdanning blir enda mer bevisste på hva de kan, på et litt overordnet grunnlag. Selvfølgelig, kan du mye om middelalderhistorie eller runer er det sikkert veldig bra, men det er ikke så enkelt å få jobb.

DAMN RIGHT. Han fortsetter:

–MEN! Derimot så kan man jo som humaniorautdan-

net lese store tekstmengder, lage sammendrag og spisse problemstillinger på en effektiv og systematisk måte. Man har generiske ferdigheter, så det å selge seg med den bakgrunnen man har på et slikt generisk grunnlag tror jeg er det beste rådet man kan gi.

Hva mener han som underviser i klassiske språk, gresk, gamle indoeuropeiske språk, antikken og antikkens medisin, Eirik Welo, førstelektor ved HF? Det er vel ikke akkurat gitt at man får relevant jobb etter å ha studert dette, Welo?

– Et råd til helt nyutdannede humanister og filologer må jo være å ikke gi opp og tenke at mer relevant jobb kan komme etter hvert.

– Flere råd?

– De må tenke på bredden i det de kan. I tillegg til at de har en tung faglig fordypning har de jo også lært seg mange generelle overførbare ferdigheter som kan være interessante for mange typer arbeidsgivere.

– Ferdigheter som...?

– Evne til å formulere seg godt muntlig og skriftlig, analysere, presentere, gå inn i komplekse saker og finne ut hvordan de henger sammen.

(stillhet)

– ... Ja, og veldig mange humaniorafag er jo også veldig internasjonale. Så det å tenke internasjonalt kan også være et råd til kandidater som ikke finner noe umiddelbart.

Takk Welo! Over til seksjonssjef ved HF, Gro Enerst-

vedt Smenes.

– Hva tenker du om det Houellebecq skriver i «Underkastelse?»

– Hehe, jeg har lest den, det er jo trist lesning om humaniora. Ikke er det fakta heller, og godt er det.

Hun utdyper:

– Om lag seks prosent av HF's masterkandidater går til bransjen "forskning, utvikling". Dette ser ut til å stemme noenlunde overens med Houellebecqs tall, men i motsetning til i hans bok så er det lite svinn. Arbeidsgiver- og kandidatundersøkelser viser at humaniorastudenter fra UiO får seg jobb.

– Er butikkjobb en sannsynlig skjebne?

– I kandidatundersøkelsen Rambøll gjennomførte på oppdrag fra UiO i 2014 svarte sju av ti Ph.d.-kandidater at de jobbet innen forskning- og utvikling. Så det er nok mer sannsynlig at personen i illustrasjonen jobber med forskning enn på Rema.

Fortvil ikke! Som nyutdannede humanister har dere en atskillig mengde kunnskap som kan anvendes i en rekke sektorer. Selv Houellebecq skriver at disse studiene kan ha en marginal nytteverdi.

Men om humaniorautdannede er moralsk bedre mennesker? Ikke ifølge Eirik Welo.

– Nei, det ville kanskje være å gå litt langt å si at de generelt sett er bedre mennesker, men ideelt sett så er de veldig reflekterte og kompetente mennesker som arbeidslivet fortjener å bruke mange flere av.

HVOR VANSKELIG

HURRA! Ole Martin Sakrisvold har nettopp levert master i historie. Stortingsmeldingen viser at 8,9 prosent av historiestudentene har irrelevant arbeid, mens nye 8,9 prosent er undersysselsatt.

KAN DET VÆRE?

MIDLERTIDIG ANSETTELSE, IRRELEVANT ARBEID OG ARBEIDSLEDIGHET ER VEDVARENDE HODEPINER FOR MANGE HUMANISTER. STUDENTENE SELV STRESSER LIKEVEL IKKE.

tekst: INGEBOG GRINDHEIM SLINDE foto: ALF GRØNLI SIMENSEN

Hei, jeg skriver en reportasje om humaniorastudenter og arbeid etter endte studier...»

Et latterbrøl brer seg utover en liten mengde masterstudenter i en bortgjemt, smal gang på øvre Blindern. Blant bilder og byster står en håndfull historiestudenter og alumnier og venter spent. I hendene holder de øl og norske flagg, og fra en iphone går introen til «The final countdown» på repeat. Det endelige øyeblikket er her. Rundt tretti historiestudenter har levert masteroppgaven sin ved Det humanistiske fakultet (HF) og står nå på terskelen til arbeidslivet.

–Vi har snudd bildene opp ned for å hedre P. A. Munch, historiens far, skytes det inn fra en kant.

Mellom de nyutdannede masterstudentene har masterskriving heller enn jobbsøknad vært fokuset de siste månedene. Kun én har allerede fått en relevant jobb, og det på gjenreisningsmuseet i Hammerfest.

I slutten av mars ble stortingsmeldingen om humanioras tilstand lansert. Målet med den såkalte humaniorameldingen er å belyse muligheter og utfordringer for fagfeltet. Den tar for seg fremtiden til de nyutdannede historiestudentene. Meldingen slår fast det som har blitt snakket om i årevis: arbeidsfremtiden til HF-studenter er tøffere enn for studenter flest. Midlertidig ansettelse, irrelevant arbeid og arbeidsledighet er vedvarende hodepiner for mange som har valgt å fordype seg i de såkalte «menneskevitenskapene».

Mytologisk arbeidsledighet?

–Kjenner du noen tidligere humaniorastudenter som ikke har fått jobb, eller som sliter med å finne relevant arbeid?

–Hm... nei, jeg vet ikke om noen fra mitt kull.

Etter den ørtende telefonen til uteksaminerte HF-studenter, klarer Universitas fremdeles ikke å finne noen tidligere humaniorastudenter som ikke har fått jobb etter endte studier, og som vil snakke om det. Med dette som utgangspunkt burde det være en smal sak å finne en tidligere HF'er med irrelevant arbeid. Men den gang ei.

Til og med når vi tyr til sosiale medier får vi ikke napp. «Humaniorastudenten», som er en facebookside for HF-studenter med over tusen likerklipp, delte et innlegg som ble postet i humanistjakten med følgende kommentar:

–Ingen av oss kjenner noen som sliter med å få relevant jobb. Så vet ikke om dette er vanlig eller bare en myte?

Selv om arbeidsledighet for humanister seks måneder etter endt utdanning er omtrent den samme som for andre studieretninger, er graden av humanister som ikke får brukt kompetansen som de har opparbeidet seg gjennom studiet, betydelig høyere, viser humaniorameldingen.

–Hvis mistilpasningen ikke er frivillig, kan det være et problem for den enkelte – som håpet og ønsket noe annet, har tatt opp studielån som må betjenes osv. Det er ugunstig for samfunnet, som ikke i tilstrekkelig grad får høstet fruktene av sine utdanningsinvesteringer, skriver statssekretær Bjørn Haugstad i Kunnskapsdepartementet.

Universitas tok også turen innom Karrieresenteret på UiO for å se om det var noen jobbsøkende humanister der – men uten hell. Tall fra Karrieresenteret viser imidlertid at kun femten prosent av de besøkende så langt i år har vært humaniorastudenter. Med tanke på at HF er det største fakultetet på Blindern, er dette lave tall.

– Hadde jeg visst hvorfor det er så få HF-studenter her, hadde jeg vært veldig glad, sier senterleder Gisle Hellsten.

Foodora-syklist

På en annen kant av byen suser Nathalie Jonkers på sykkel over St. Hanshaugen på vei til jobb i Schibsted.

Da hun kom hjem med en master i anvendt kulturanalyse i fra Universitet i København i kofferten stod hun uten jobb. Løsningen var å søke jobb som Foodora-syklist.

Med rosa sykkel og hjelm fartet hun rundt i Oslos gater, mens hun søkte jobber på si. Det var ikke bare lett å finne en jobb som passet sammen med det hun hadde studert. Da hun studerte, hadde hun kun sett én stillingsutlysning som virket relevant for henne. Håpet hennes var at en lignende stilling skulle dukke opp igjen, men det så heller mørkt ut.

–Jeg hadde ikke hatt noen relevante jobber før. Jeg hadde bare jobbet på IKEA, så jeg var litt stresset med om jeg kom til å få en jobb da jeg var ferdig med masteren.

Når finn.no sviktet i letingen etter jobb, tok Nathalie nye grep for å finne relevant arbeid. Et kaffebesøk med en bekjent fikk henne på ferten av en jobb som virket interessant.

– Jeg møtte en som jobbet som «user researcher» og fikk litt mer innsyn. Jeg begynte å se litt etter sånne typer jobber. De er rettet mot teknologi, noe som jeg kanskje ikke hadde tenkt over at var en karrierevei.

Etter to måneder på sykkelsete begynte ting å falle på plass, og hun fikk et tremåneders vikariat som konsulent for Telenor.

–Jeg synes det var kjempekult! Jeg kunne hjelpe til med noe selv om jeg var nyutdannet og kunnskapen min kom til nytte.

Da vikariatet gikk ut var veien kort til Schibsted, hvor hun jobber nå.

–Jeg hadde ikke tenkt at jeg kom til å ende opp i Schibsted. Det var en journalistlinje på folkehøyskolen jeg gikk på, og nå jobber jeg plutselig i samme rom som dem og spiser lunsj med dem.

Takker København

Nå sitter Nathalie i et åpent kontor i Akergata. Maisolen lyser forsiktig opp kontorlandskapet, og hun skrur på PC-en med fingre som er litt tilstølt med sykkelolje etter at kjeden falt av på vei til jobb. Hos Schibsted jobber Nathalie som «user researcher» hvor hun gjør brukerundersøkelser for å utvikle en ny app for VG. Appen skal nå unge som ikke leser så mye nyheter, og Nathalies jobb er å finne ut hvordan de best mulig skal tilpasse appen til denne gruppen.

–Jeg var ganske nervøs da jeg begynte å jobbe, men jeg har fått brukt det jeg lærte om kvalitativ metode og rekruttering fra masteren min.

Hun tok en bachelor i sosialantropologi på NTNU, og selv om en utdanning fra Det samfunnsvitenskapelige fakultet etter statistikken er en sikrere vei til jobb, følte Nathalie at HF-masteren var mer relevant.

–Jeg synes anvendt kulturanalyse siktet seg mer på jobbmarkedet og løsninger som du kunne utrede for dem. Det var flere prosjekter underveis i masteren i København som ga større forutsetningen for å få jobb, og som gjorde at du fikk spennende utfordringer. Men jeg valgte det først og fremst fordi jeg syntes det var spennende, forteller Nathalie.

Sliter mer enn andre

Når veien er så usikker og tilfeldig for mange humaniorastudenter, kan man spørre seg om det utdannes for mange humanister. I en e-post fra Kunnskapsdepartementet skrives det at dette ikke nødvendigvis er tilfellet.

–Vi har ikke grunnlag for å hevde at det utdannes for mange humanister per se. I gjennomsnitt har nyutdannede humanister en arbeidsledighet som er omtrent på linje med andre utdanningsgrupper på masternivå. Humanister er også mindre utsatt for konjunktursvingninger enn en del andre yrkesgrupper fordi mange av dem jobber i det offentlige, skriver Bjørn Haugstad.

Seks måneder etter endt studie skiller ikke humanister seg særlig fra andre studenter. Tre år etter endt utdanning derimot sliter de betraktelig mer enn andre studenter med å finne arbeid. Da er seks prosent av humaniorastudentene arbeidsledige, det er over dobbelt så høy andel som samfunnsviterne og fire ganger så mange som realistene.

For å styrke arbeidslivsrelevansen for humaniora viser regjeringen blant annet til et tettere samarbeid med næringslivet og en større tydeliggjøring av humanioras potensiale i møte med utfordringer som klima og migrasjon.

–Snevert syn på HF

Studiedekan ved Det humanistiske fakultet, Eirik Welo, legger deler av skylden på arbeidslivet. Han hevder at arbeidsgiver kanskje har et for snevert syn på hvordan man kan bruke en humaniorautdanning.

–HF utdanner kandidater til mange bransjer og

DETTE ER HUMANIORAMELDINGEN

- Drøfter hvordan samfunnspotensialet i de humanistiske fagene kan utløses fullt ut i møtet med vår tids store spørsmål som klima, migrasjon og ny teknologi.
- En stor andel av personer med humaniorabakgrunn opplever en grad av mistilpasning i arbeidslivet: irrelevant arbeid, midlertidig ansettelse og arbeidsløshet.
- Det er stor forskjell mellom de ulike studieretningene når det kommer til arbeidslivsrelevans.
- Studenter som studerer språk og nordisk har lavest grad av mistilpasning. På andre siden av skalaen finner man studenter som studerer kunst-, kultur og filosofifag har en mistilpasning på hele 24,7 prosent tre år etter endt utdanning.
- Stortingsmeldingen peker på flere felt hvor det er bruk for humanistisk kompetanse: internasjonalt arbeid, forsvaret, kulturturisme, digital innholdsproduksjon og kreative næringer.

flere ulike type jobber, men det er mange arbeidsgivere som vet lite om hva en humanistisk utdanning består i, og hva de kan brukes til. De tenker litt snevert.

Han forteller også at de jobber med å bevisstgjøre studentene, slik at de vet hvordan de kan vise sin egen kompetanse for arbeidsgiveren.

–Universitetet må gjøre studentene mer bevisste på sin egen kompetanse slik at de blir bedre til å presentere seg selv, og forklare hva slags ferdigheter de har.

Instituttleder Arild Steen ved senter for velferds- og arbeidsforskning forteller at det vanskeligste ved å stå utenfor arbeidslivet er at man ikke vet om og når man får jobb.

–Køen blant arbeidsledige er ikke en vanlig kø hvor man rykker frem jo lengre man venter. De som kommer inn i køen kommer inn først, og den som har vært lenge arbeidsledig rykker bakover. Hvis du har vært ledig i et halvt år, er det mindre sannsynlig å få jobb enn en som har vært ledig i en måned.

Han forklarer at å stå utenfor arbeidslivet kan føre til en negativ mestringsfølelse som kan ødelegge selvtilliten. Når man ikke får jobb, kan dette gi et signal til andre arbeidsgivere om at du ikke er attraktiv i arbeidsmarkedet.

Masterstudentenes etterfest

Tilbake på øvre Blindern har klokken så vidt bikket fem om ettermiddagen. Blant dem som har møtt opp for å feire masterstudentene er Henrik Thommesen. Selv skal han levere masteren sin til jul og ser lyst på jobbmulighetene. Om han får en relevant jobb er han mer usikker på.

–Spørsmålet er hva som kan karakteriseres som relevant jobb. Etter min mening er ingen av fagene på øvre Blindern rettet mot en spesifikk jobb. De er først og fremst akademiske utdanninger, sier han.

Henrik mener at mange bedrifter har en tradisjon for å ansette personer med samme bakgrunn som en selv: hvis man har ansatt en statsviter før, ansetter man en statsviter igjen.

–Arbeidsgivere har kanskje en dårlig forståelse av hva humaniora er.

–Hvorfor tror du akkurat humaniorastudenter blir sett på som det svarte fåret som ikke får jobb?

–Jeg synes det er litt rart, spesielt siden HF tilbyr så mange språkfag, som jo er ganske praktiske fag.

Masterfesten er godt i gang, men i sideblikket kan man så vidt skimte en securitas-vakt som ser mer eller mindre misfornøyd ut med festlighetene.

Om studentene fikk feste videre eller ble kastet ut i den noe dystre virkeligheten humaniorameldingen skisserer, vites ikke.

ET LITT UVENTA PROBLEM: Selv om Nathalie har jobbet som Foodorasyklist, blir sykkelturen å falle av, forklarer Nathalie litt brydd.

STAND-UP: Arbeidsdagen starter med et morgenmøte, populært kalt stand-up. Det er i de tidlige morgentimene har mange likevel valgt å sitte.

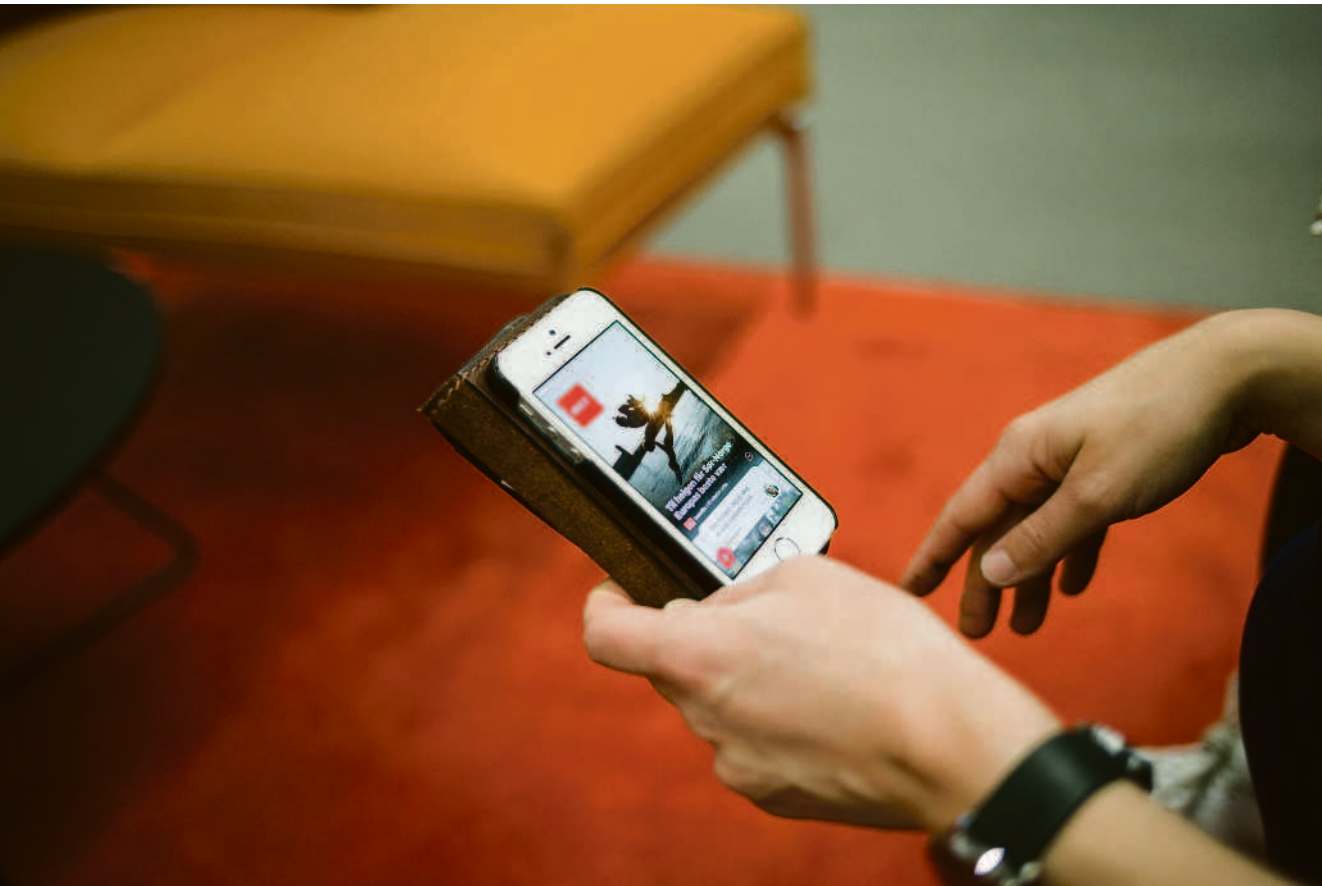
til jobb brått avbrutt av at kjeden falt av. –Den pleier ikke å

DIFFUST STUDIE: –Til og med mamma og pappa skjønner ikke helt hva anvendt kulturanalyse er. Jeg visste vel heller ikke helt hva det var før jeg begynte å studere det, sier Nathalie og ler.

meningen at man skal stå oppreist under stand-up-en, men

GJØR NYHETENE LETTERE: –I jobben min har jeg tenkt en del på hvordan det jeg gjør kommer til nytte for folk. Jeg jobber med å tilpasse en app for en målgruppe som synes det er en «effort» å lese nyheter, og det jeg bidrar med er å gjøre det lettere for dem å lese nyheter, forteller Nathalie.

HUSK I SOLA		SERE- MONI		3.		REKKE		DYS ↓			
RY											
1.		2.						LA ↓		MERKE	
STILLE!		↓		BY		KORTE				VOKALER	
				"HVA" I STAVAN- GER		VÅKNER → FESTE					
GRO								VANN- DYR →			
GREIT →						BRENNER STEMME				GRETTE	
KANAL											
→				SKADE- DYR		"TIL" PÅ LATIN →		STUDERER 6.		MØBEL PROFET	
ROMHELT		→				↑					
HATTEN						ÆSJI		KLARER			
KLAGE PÅ DOM						NETT- LESER → ↓					
"JEG VET IKKE" FORK.				D O		DESSERT		PLATE		MOTIVERT	
I S		MAS- SIVE ↓		RYDDER		BOLIG		TALL UTTR.		500 KOPI	
→						VIRUS FORK.				A D J. B A T →	
		STRØM GUD				5.		HOVDYR → VÆR			
E L V						KONKU- RRANSE		? 4.			
F R E D				TØRKE- PAPIRET							
FI- NN- ES				AVSTAND		DYRE- LYD		GI			

1. Asbjørnsen og ...? 2. Nintendo...? 3. Lovisenberg Diakonale Sykehus 4. Treningssenter 5. Bokseuttrykk omvendt 6. Law of attraction

TRIERS THELMA

ALLEREDE SOM NIÅRING SNUSTE EILI HARBOE PÅ FILMBRANSJEN. DA SOM RE-
GISSØR, MANUSFORFATTER OG SKUESPILLER I SIN EGEN HAGE. TIL HØSTEN ER
22-ÅRINGEN AKTUELL SOM HOVEDROLLEN I JOACHIM TRIERS NYE ROMAN-
TISKE SCIENCE-FICTIONFILM «THELMA».

tekst: **HANNA SKOTHEIM** foto: **HANNA HJARDAR**

GLAD FOR ET JA: –Man får flere avslag enn ja i denne bransjen. Livet er fylt med skuffelser, og spesielt hvis du velger et slikt liv. Jeg er derfor glad for de gangene jeg har fått et ja, sier Eili Harboe (22).

Jeg har jo bodd her i to år, men jeg roter fortsatt litt når jeg går rundt i byen.»

Eili Harboe (22) nøler litt før hun finner ut hvilken vei som vil føre henne raskest til Grønland. Hun går med kvikke steg, selv etter en lang dag på jobb i barnehagen. Egentlig pleier hun å avslutte arbeidsdagen med en tur til Tøyenbadet for å svømme. Men som bachelorstudent i engelsk, skuespiller og med en 80 prosent stilling i barnehage, er det derimot ikke alltid tiden strekker til.

På de travleste dagene prøver hun å få tid til å gå en lengre tur i stedet. Helst i turterrenget utenfor hjembyen Stavanger. Hun savner skogen og fjellene. I hennes nye hjem i Oslo blir det en gåtur i byen i stedet, men helst i de mest rolige sidegatene.

Eili plukker ut grønnsaker fra hyllene i en av dagligvarebutikkene på Grønland.

Når hun nærmer seg Brugata og trikken som går til Torshov, er det ikke snakk om å sette seg på den og la armene få slippe den tunge vekten av handleposene. Eller, med mindre Universitas vil? Vi går.

Stavangerjenta er bare 22 år, men hun har for lengst rukket å vokse ut av Dr. Martens skoa og de altfor store herreskjortene som gjorde at hun skilte seg ut fra jentene med J. Lindeberg-gensere på ungdomsskolen i oljebyen. Hun innså raskt at hun aldri kom til å bli som dem, men brydde seg lite.

–Jeg bare «fock det»!

Og det kunne hun gjøre; drite i det. Hun hadde heldigvis en gjeng med gode venner, og de støttet hverandre gjennom alle de tre årene.

I høst er hun å se på filmlerretet som hovedrollen i Joachim Triers nye film Thelma. Tross sin unge alder har 22-åringen allerede en imponerende CV med sju filmer på sju år. Etter innspillingen av Thelma var Trier full av lovord om Eili og produsent Thomas Robsahm kalte henne en kommende internasjonal stjerne.

I filmen møter vi vestlandsjenta Thelma som flytter til Oslo for å studere. Troen er hennes store dilemma, og når hun blir tiltrukket av en jente, opplever hun en stor, indre konflikt. Dette er følelser hun i begynnelsen ikke ønsker å identifisere seg med. Å spille en rolle som tar et slikt opprør, synes Eili var vanskelig.

– Det har også vært utfordrende å spille ut de supernaturlige elementene ►►

IDYBDEN: Eili Harboe (22) drømmer om å få muligheten til å arbeide med prosjekter som utfordrer henne og som gir henne muligheten til å gå i dybden av en karakter. – Det er det som betyr noe.

ØYENSKYGGJE: Eili og vennene hennes skilte seg ut fra de andre jentene på ungdomsskolen. – Jeg hadde på meg blå øyenskygge. Kanskje jeg skal begynne å gå med det igjen. Det er jo litt kult! sier Eili Harboe (22).

FRA OPERAEN: Familien til Eili Harboe (22) har reist fra Stavanger for å

◀ filmen inneholder. Det er så fjernt å tenke over hvordan jeg hadde reagert hvis noe lignende hadde skjedd med meg, forteller hun.

Syv år tidligere startet det som skulle bli begynnelsen på skuespillerkarrieren.

Eili var 16 år og dro på audition til filmen «Kompani Orheim». Hun fikk rollen som «Irene», kjæresten til Rolf Kristian Larsen som spiller Tore Renbergs kjente karakter «Jarle Klepp».

– Først tenkte jeg: Shit, jeg bare går på denne auditionen. Og den første dagen jeg var på sett, visste jeg at det var skuespiller jeg ville bli.

Eili snakker med en tydelig stavangerdialekt, men understreker at måten hun

prater på ikke har hindret henne i å få en rolle til nå.

– Men det er vel Norges styggeste dialekt, er det ikke? spør hun og flirer.

Hennes historie er ikke en av dem der skuespillerkarrieren bare kom uventet på. Eili har drevet med teater helt siden hun var syv år gammel. Hun gikk på en barne- og ungdomsgruppe på Stavanger kulturhus, og selv om hun nå har gått over til film, kunne hun gjerne tenke seg å gjøre mer teater.

– Teater oppstår mer i øyeblikket mellom det som skjer på scenen og blant publikum. Det man spiller ut på en teaterscene vil ikke være noe man kan se på

5 KJAPPE

Langvarig forhold – flings

Leve i nuet – **planlegge alt**

Middag – **frokost**

Game of thrones – Paradise Hotel

Emma Watson – Emma Stone

etterpå slik man kan med film, forteller hun.

Og det er vel det Eili syns er best: Å stå på sett, ikke nødvendigvis å se filmen når innspillingen er ferdig. Det er på sett hun er en del av noe over lenger tid. Det er der hun kan utforske karakteren sin.

Hun stopper opp ved Olaf Ryes Plass, setter ned handleposen og tar av seg jakka, før hun knytter den rundt livet, reiser seg opp igjen og snakker videre. Helt siden hun var på sin første audition, har foreldrene støttet avgjørelsen om å bli skuespiller. Foreldrene hennes er lærer og lege og de er, ifølge Eili, hakket mer løsningsorienterte enn henne selv.

besøke henne og for å se på operaen «La bohème». Det er en bursdagsgave fra foreldrene.

– De sorterer tankene mine når det er kaotisk. Og de engasjerer seg hele tiden i det jeg driver med, uavhengig av om det er i forbindelse med yrket som skuespiller, jobben i barnehagen eller studiene. De ringer ofte for å høre hvordan det har gått enten om jeg har vært på intervju, audition eller har hatt en eksamen.

Eili mener det er mye på grunn av dem at hun studerer ved siden av, samtidig som hun også studerer fordi fagene er interessante.

– Også blir jeg gal av ikke å ha en hverdag. Jeg klarer ikke bare å arbeide som frilansskuespiller og hele tiden vente på neste oppdrag. Jeg får angst av å tenke

på at jeg ikke vet når jeg skal jobbe neste gang, sier hun.

22-åringen mener det er en fordel å jobbe som noe helt annet enn skuespiller i perioder.

– Som skuespiller skal man sette seg inn i en annen karakter, og det gjør man best med livserfaring. Jeg tror du får et annet perspektiv på livet når du er ute å arbeider med ting som ikke bare handler om det du gjør hele tiden ellers.

Bacheloren i engelsk skal ferdigstilles før sommeren. Til høsten håper hun å komme inn på kunsthistorie på Blindern. Hvis hun fullfører den graden vil hun

FILMER

- Thelma (2017)
- Askeladden. I Dovregubens hall (2017)
- Doktor Proktors tidsbadekar (2015)
- Bølgen (2015)
- Autumn Harvest, kortfilm (2014)
- Kyss meg for faen i helvete (2013)
- Kompani Orheim (2012)

forske, i tillegg til at hun vil arbeide enten som kurator eller kunstformidler, og gjerne med barn.

– Å være lærer på ungdomsskolen er også noe jeg har tenkt på lenge. Det er i løpet av disse årene man begynner å definere seg som en person, og flere opplever sosiale utfordringer. For meg var det for eksempel vanskelig å skulle finne min plass. Jeg mener det er viktig at det legges til rette for at læreren skal ta et større ansvar i denne spennende, men utfordrende perioden.

Utenfor døra hjemme på Torshov bruker Eili noen sekunder på å finne ►►

FRA OPERAEN: Dette er andre gangen Eili Harboe (22) er på Den Norske Opera & Ballett. Første gangen var under innspillingen av «Thelma».

◀◀ nøkkelen før hun låser seg inn og går opp trappa til leiligheten. Venninna og roomien kommer rett ut av rommet sitt i det døra går opp.

– Å, så godt å se deg! sier Lykke Birkeland Hagen (22) og omfavner Eili, som har vært hjemme i Stavanger de tre siste dagene. De to møttes på videregående og har hengt sammen siden den gang.

Lykke hjelper Eili med å ta ut varene fra posene og de begynner å lage middag med en gang. De to venninnene prøver å spise sammen så ofte de kan, selv om det har blitt mindre tid til det i det siste. Å sette av tid til venner midt oppi alt annet er viktig for Eili.

– Det høres litt banalt ut, men jeg ønsker å være en person som stiller opp for folk, og jeg håper de kommer og snakker med meg hvis det er noe.

De to står ved siden av hverandre og kutter grønnsaker. Ansiktene deres lyses opp av vârsola som prøver å trenge seg gjennom skylaget utenfor. Etterhvert legger Eili ned kniven og tar en slurk av Coronaen. Blikket hennes rettes mot vinduet og Akerselva i det hun prøver å huske hvordan det egentlig var. Barndommen. Ungdomstida.

– Da jeg var ni år lagde jeg en film i hagen vår, begynner Eili, men blir avbrutt av Lykke.

– Ja, het den ikke noe sånt rose...? spør venninna.

– Ja, Rosa het den! utbryter Eili.

– Onkel stod for filminga, mens jeg var selvutnevnt regissør og manusforfatter. Egentlig hadde jeg også rollen som prinsessa, men jeg ga den til bestevenninna mi, også spilte jeg prinsen som red rundt på en pinne i hagen, forteller hun.

Lillebroren fikk også være med. Så vidt. Hun synes å huske å foreldrene insisterte på det. Selv om de i dag er gode venner, kranglet hun og broren mye da de var yngre.

– Hvis vi hadde vært på biltur, kunne lillebror på fem si: Å, dette var en helt fantastisk tur. Men hva er egentlig meningen med livet? Da han sa de tingene den gang, himlet jeg med øynene. Men når jeg ser tilbake på det i dag, er han den skjønneste.

Fra stekeplata høres svak putring som nærmest overdøves av kjøkkenvifta. I to år har Eili laget mat på kjøkkenet på Torshov, og hun trives godt. Både i leiligheten og i hovedstaden. Likevel er hun fortsatt sterkt knyttet til vestlandsbyen, selv om det ikke var alt som opplevdes positivt med stedet hun vokste opp. På ungdomsskolen hun gikk på opplevde nesten alle mobbing. I tillegg eksisterte det et slags hierarki som ga mye makt til «de kule».

På videregående ble alt mye bedre.

– Det var da jeg traff Lykke! utbryter hun og Lykke smiler tilbake.

Hun studerte fag hun interesserte seg for, og hun ble en del av en god vennegjeng. Karakterene gikk derimot en del ned sammenlignet med vitnemålet fra ungdomsskolen. Innspillingen til «Kyss meg for faen i helvete» i 3. klasse

førte nesten til at Eilin ikke bestod siste året.

– Selv om kontaktlærer og rådgiver jobbet for at det skulle bli tilrettelagt for meg, var ikke administrasjonen like positiv. Jeg føler ofte det enklere tilrettelegges for dem som driver med politikk eller idrett. Kunst og kultur blir ikke sett på som en like stor ressurs og det blir ikke forstått på samme måte som andre aktiviteter. På et tidspunkt ble jeg kalt Kongsgårdens svarte får, forteller hun og ler.

På kjøkkenet sprer det seg en sterk duft av chili, ingefær og hvitløk. Mens Eili tenker gjennom hvem som er hennes store idoler, diskuterer hun og venninna hvordan de skal tilberede tofuen til den japanske retten. Plutselig utbryter hun:

– Å, jo. Natalie Portman. Se her!

Eili åpner døra til rommet sitt og viser et bilde av hennes store idol på veggen; den eneste plakaten som henger på det romslige, lyse værelset.

– Jeg ble helt betatt av henne da jeg så henne i «Star Wars». Men jeg syns hun gjør sin desidert beste rolle i «Closer».

Men det er ikke bare den internasjonale stjernen Eili ser opp til.

– Det har vært fantastisk å jobbe med Henrik Rafaelsen og Ellen Dorrit Petersen i «Thelma». De er tilstedeværende både som mennesker og i spill. Det samme gjelder for Kristoffer Joner og Rolf Kristian Larsen. De er flinke til å kunne stå på sett og ikke bare tenke på egen prestasjon, men å gå i møte med dem man skal gjøre en scene med. Det er en viktig egenskap.

Lykke setter seg ved respatexbordet, og Elli forsyner seg med suppa på komfyren. Mens de spiser prøver de begge å huske et spesielt minne de har sammen. Etter en stund forteller Lykke at det egentlig ikke er de største minnene som sitter sterkest hos henne.

– De øyeblikkene jeg husker best er de gangene vi snakker sammen i pysjen når vi egentlig bør gjøre skolearbeid eller de gangene vi ringer hverandre for å fortelle hvordan dagen har vært, eller om den sjukt søte hunden en av oss så på trikkestoppet.

– Hvordan vil du beskrive Eili?

– Eili er veldig elskelig, sier Lykke uten å tenke.

–Å, det var fint sagt, responderer Eili.

Nå er det bare lydinnspillinger i studio som gjenstår før «Thelma» er helt klart for norske kinoer. Selv har Eili troa på prosjektet.

– Da jeg leste manuset, tenkte jeg med en gang at dette måtte jeg være med på.

Eili er derimot tilbakeholden når det kommer til spådommen om at «Thelma» vil gjøre henne stor.

– Med tanke på egne prestasjoner er det fjernt å se for seg at rollen skal føre til et gjennombrudd for meg.

Det som derimot ikke er fjernt for vestledingen er hvor hun skal ende sine dager.

– Jeg skal dø i Stavanger.

FRISK OG HJERNESKADA

—DE USYNLIG SYKE KAN IKKE ALLTID «BARE SKJERPE
SEG», MEN DET KAN JO VI.

Pappa er hjerneskada, men det synes ikke på ham. Det er heller ikke synd på ham, sånn egentlig. Han unnslopp døden, lammelser, manglende taleevne, synstap og konstant svimmelhet. Faktisk ser han tilsynelatende frisk ut, og oppfører seg nesten som før. Men syk, det ble han.

Midt i hans eget foredrag i Fagernes, av alle situasjoner, fikk pappa et illebefinnende som senere viste seg å være et hjerneslag, bare 52 år gammel. En brosjyre jeg så liggende på kjøkkenbenken hjemme kunne like etterpå fortelle meg at jeg nå var blitt en pårørende, med tilhørende rettigheter og greier. Men saken er at jeg verken ville være eller følte meg særlig pårørt, og pappa så jo heller ikke særlig syk ut. Jeg ville bare at fatteren skulle være fatteren, og forholde meg til ham som før.

Å være pårørende kan være noe dritt. En stor undersøkelse gjennomført av Pårørendealliansen i 2016 viser at 74 prosent av pårørende opplever at rollen påvirker deres egen helse negativt. Under halvparten av deltakerne i undersøkelsen er pårørende for en fysisk skadd, så familier som må hanskens med usynlige syke er slettes ikke noe unntak.

Pappa slipper sårrens og sprøytesetting, men tre blodpropper i lillehjernen hans sørger fortsatt, åtte år senere, for utmattelse, kognitiv svikt, dårligere balanse og mere til. Symptomene er helt typiske for hjerte og karsykdommer, men er ofte vanskelige å forstå, selv for den syke. Helt konkret gjør det blant annet at å motta, modifisere, lagre og hente frem informasjon blir vanskeligere, men også at han kan bli sliten, enspora, lite fleksibel og vanskelig å kommunisere med. Symptomene er noen gan-

ger til å bli gal av, men som med andre usynlige sykdommer som angst eller kroniske lidelser, er det også en hel del som er akkurat som før.

«Det hadde på et vis vært lettere om jeg hadde mistet et bein», pleier pappa å si og jeg skjønner hva han mener. Usynlig og ikke minst udefinert sykdom byr på et massivt kommunikasjonsproblem, og kan være litt vrient å forstå og vise empati med. «Det er bare å komme seg i jobb så fort som mulig» eller «men du ser jo så godt ut» er gjengangere.

Det finnes imidlertid nyttige triks jeg gjerne vil dele, for jeg oppdaget etterhvert at noe ved måten jeg oppførte meg på gjorde det enklere for pappa å kommunisere med meg. Jeg skjønte at han var syk, men ville helst oppføre meg på samme måte som da han var frisk. Jeg anså han som frisk og hjerneskada på samme tid.

Usikkerheten rundt symptomene setter pragmatismen på prøve, for vi er kanskje vant med å kategorisere mennesker som enten friske eller syke. Men til tross for gode hensikter, ender alt for mange opp med keitete og overtentet tilnærminger som gjør kommunikasjonen unødvendig vanskelig. Ofte blir vedkommende i overkant sykeliggjort eller behandlet som helt frisk. Begge to er like ille.

Her er sammenligningen med de fysisk syke god, for ingen forventer at en person med amputert bein skal kunne gå som før. Ingen ville heller feilaktig antatt at armene også ble påvirket av amputasjonen, eller at det nå var nødvendig å forklare alt til vedkommende to ganger. Forskjellen er bare at for å forstå hvordan usynlige, og noen ganger kompliserte skader og sykdommer, påvirker mennesker, må man snakke med dem først.

«Veldig få har tålmodighet nok til meg» sier 18 år gamle Ida Julianna Hellum, som fikk hjerneslag da hun var 16 til NRK i en artikkel fra i vinter. Hun har afasi (språkvansker) og ned-satt bevegelighet, men er også frisk nok til at hun snart skal bli student, og hadde jeg vært noen år yngre kunne hun gått i klassen min. At hun, som så mange andre ikke opplever å bli tatt på alvor gjør meg oppgitt.

Det er ikke spesielt mer anstrengende å være forståelsesfull og hjelpsom med henne, enn det er å bære handleposene til «Ole» som har brukket beinet.

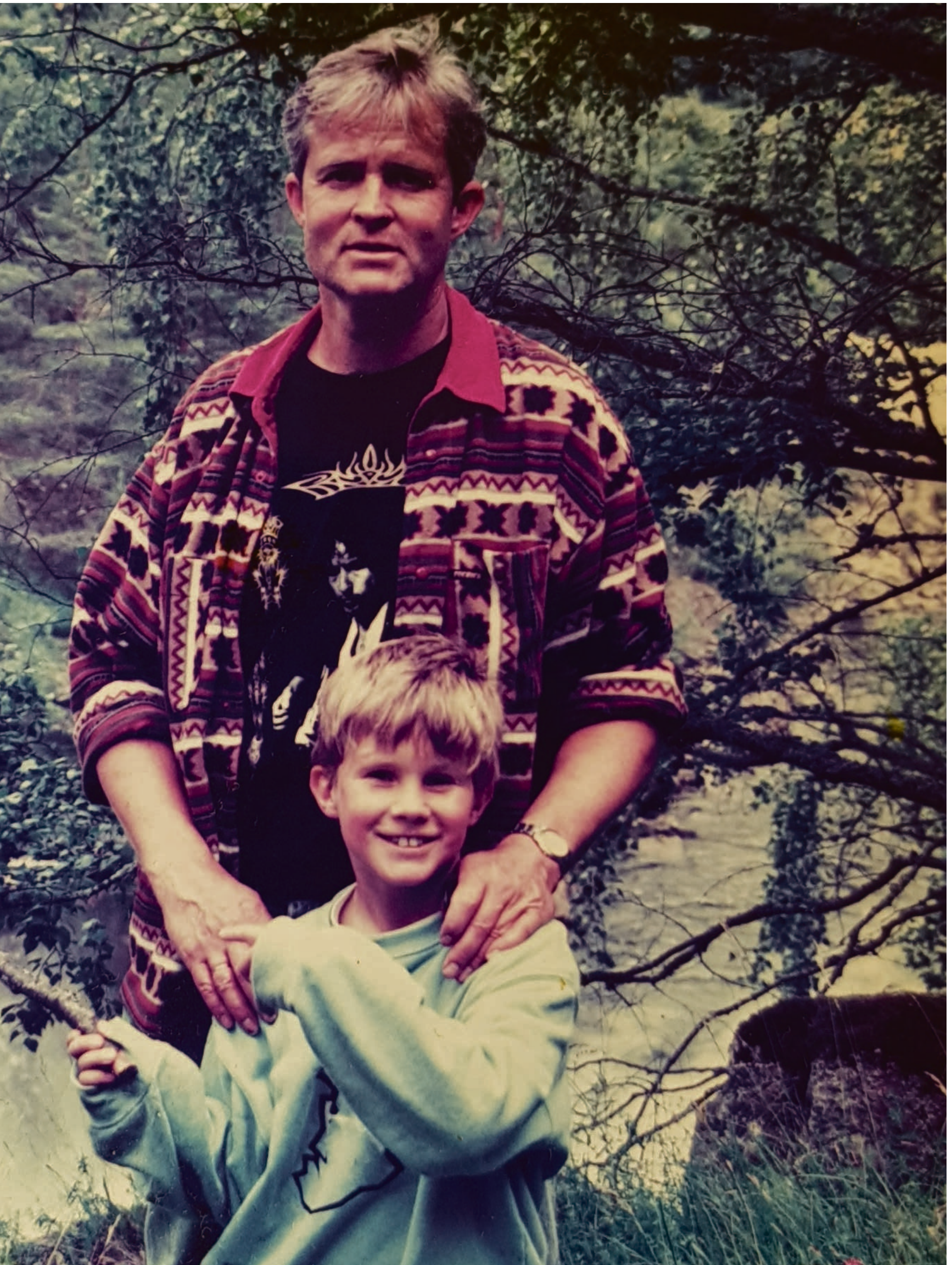
Jeg håper de kommende klassekameratene hennes kan være nysgjerrig og ta henne på alvor, stille henne spørsmål og prøve så godt de kan å forstå. Det hjelper, for de usynlig syke kan ikke alltid «bare skjerpe seg», men det kan jo vi. Så må det selvfølgelig nevnes, at hver person og kontekst har forskjellige utfordringer og behov, og at det å være pårørende ikke alltid er så lett.

Men kanskje synes hun også, slik som pappa, at det er fint å bli behandlet som både syk og frisk.

Mortens pappa, Jan Schwencke skriver om livet som frisk og hjerneskada på bloggen sin www.janschwencke.com

tekst
**MORTEN OFTEDAL
SCHWENCKE**

BURSDAGSFEIRING: Morten og faren hans Jan på skogstur på Mortens 8-årsdag. Åtte år senere fikk Jan slag.

ET LIVS- VIKTIG VALG?

tekst: HANNAH BERG OG STINE G. BERGO
foto: EIRIK BRYHN JACOBSEN

Hvor mange ganger fikk du høre av den litt for lite tilstedeværende karriereveilederen din på videregående at valg av utdanning var livsdefinerende? Det er jo «tross alt dette du skal jobbe med resten av livet». Valget danner dog trolig ikke den eneste stien du kan gå på livets vei, og er ikke så statisk som mang en forelder og karriereveileder skal ha det til. Ifølge en artikkel fra Aftenposten i 2011 bytter nordmenn jobb i snitt ti ganger iløpet av sitt yrkesaktive liv. Folk med høyere utdanning bytter oftere enn dem med lav utdanning. Utdanning gir dermed kanskje flere muligheter i arbeidslivet. Men, hva om du rusler ut av eksamensfeiringa etter innlevert master i økonomi og finner ut at du vil bli skuespiller isteden? Vi har snakket med de som gjorde helomvending etter studiene, og som ikke ser seg tilbake.

UTSPILL FOR DET KREATIVE: Jeg er veldig opptatt av å skape mine egne prosjekter, forteller Tiril.

—MASTERSYKEN RAMMER IKKE ALLE

Utbrent og overarbeidet tok Tiril Lunde Refsum beslutningen om at høyere utdanning ikke var for henne. I dag driver hun Oslo raw og er overbevist om at hun har landet drømmejobben.

Sentralt på Adamstuen ligger et lite utsalgssted og kafé som Tiril er daglig leder og grunnlegger av. Selv om himmelen er grå og det regner ute stråler hun av energi og manøvrerer seg fint mellom intervju, telefonsamtaler og kundebehandling. Slik var det ikke alltid. Etter hun var ferdig på videregående gjorde Tiril som mange andre og startet på høyere utdanning, men fant allerede ut første året at dette ikke var noe for henne.

– Jeg engasjerte meg for så mye. Jeg ville være med på alt og var aktiv i studentmiljøet, revy og radio, men så ble jeg helt utbrent. Jeg skjønte fort at det ikke var journalistikk jeg skulle jobbe med. Jeg hadde vel egentlig ingen anelse om hva jeg skulle bli, men jeg ønsket å drive kafé.

Blant grønne planter, hyller fulle av kakao og avokadoskudd, og en disk full av kaker i søte farger har Tiril skapt et uttrykk for sine drømmer.

– Da jeg ble introdusert for Raw Food så fikk jeg et helt nytt fokus. Det fikk meg til å føle meg full av energi. Jeg ble på en måte bedre kjent med meg selv, også syns jeg det var spennende og nyskapende å gjøre noe jeg brant for.

Hun smiler og fortsetter:

– også er jeg veldig glad i kaker og dessert da!

Tiril er et eksempel på at det går an å skape seg en karriere uten lang utdanning. Selv tenker hun at egenart og nettverk kan telle like mye som hvilke fag du har fra universitetet. 25 åringen valgte å satse, og i dag er hun sjef for ti ansatte. Kakebakingen er byttet ut med mer administrativt arbeid.

På spørsmål om hun kunne tenke seg å studere igjen er svaret klart nei.

– Jeg ser ikke meg selv på skolebenken igjen, jeg lærer bedre gjennom praksis. Det er også det praktiske rundt skolen jeg husker best fra året i Volda.

Det å få være sin egen sjef og få utløp for egne ideer passer Tiril bedre enn skolebøker og forelesninger.

– Det er så viktig å lytte til seg selv. Jeg tror mange bruker tid og penger på en utdanning de egentlig ikke er sikre på. Det er nok mange unge som føler på den frustrasjonen, men som ikke tør å satse på det de egentlig vil drive med. Det er selvfølgelig krevende å gå utenfor egen komfortsone, men det er verdt det.

Inn kommer det noen kunder og Tiril flyr opp for å ta imot bestilling før hun fortsetter:

– Alle har talent og evner. Du må bare finne ut hva du har lyst til å gjøre. Jobb skal være en nytelse, et sted som gjør deg lykkelig.

Motivasjonen til Tiril handler ikke om penger og suksess, men derimot om å forandre, og å skape noe bærekraftig. Hun mener spesielt unge mennesker har denne evnen og potensiale, eller energi som hun selv sier, til å tenke utenfor boksen. Og hun er overbevist om at det kan lønne seg å gjøre noe annet om høyere utdanning gjør deg utbrent.

–Livet går så altfor fort. Hvis det er noe du virkelig vil, gjør det!

TIRIL LUNDE REFSUM

- Alder: 25
- Utdanning: ett år på journalistikk i Volda
- Yrke: grunnlegger og daglig leder av Oslo raw

FRI SOM FUGLEN

«Jeg har hus til fem millioner, men av og til har jeg hatt ti kroner på konto.»

MORSOM PÅ HELTID: Øyvind Angeltveit trives best foran et publikum, og priser seg lykkelig for å ha klart å gå hele veien til scenen på Latter. Å leve på å være morsom trumfer lett kontor og fast inntekt.

ØYVIND ANGELTVEIT, KOMIKER OG SKUESPILLER MED BACHELOR I MARKEDSFØRING.

Øyvind Angeltveit tok en bachelorgrad i markedsføring før han gjorde en helomvending og satset for fullt på showbiz.

– Hvis jeg fikk tilbud om en jobb som kommunikasjonssjef der oppe kunne jeg jo vært fristet til å si ja.

Øyvind Angeltveit peker mot en av de mange høye kontorbygningene på Tjuvholmen. Han sitter på Kaffebrenneriet ved Aker Brygge, og kan trygt beskue de som stresser mellom møter i regnet utenfor. Han kunne endt opp her, i et kontor med utsikt over Oslofjorden.

– Men så ville jeg jo syntes det var litt kjipt å gå forbi Latter og se hvem som skulle opptre. Jeg ville savnet scenen.

Du har kanskje sett Angeltveit i Norsk Tipping-reklamen i pausene til Paradise Hotel, hvor han er fyren som endelig griper det siste kakestykket, for han «kan jo ikke sitte der som en kronidiot». Det kan se ut til at reklamen er det nærmeste han har gjort noe studierelevant på lang tid.

Før Angeltveit tjente penger på å være morsom, studerte han nemlig økonomi og markedsføring ved Handelsakademiet i Oslo. Markedsføring var i vinden på 80-tallet, og jobbmulighetene innen reklamebransjen var mange.

Handelsakademiet hadde dessuten en beryktet revy, og Angeltveit så en mulighet for å oppfylle barndomsdrømmen om å bli skuespiller. I de tre årene ved skolen, møtte han likesinnede som Linn Skåber, Åsleik Engmark og Siw Andersen. Sammen dannet de revygruppa Lompelandslaget etter studiene. På dagtid jobbet Angeltveit som markedsansvarlig for Gyldendal forlag. All annen tid gikk med til å mekke scener hvor han kunne leke seg i roller som motorbåt eller høne.

– Jeg jobbet jo livet av meg, forteller han.

Så kom det store vendepunktet: Lompelandslaget ble tilbudt ett års fast stilling ved Chat Noir. Angeltveit fikk ikke permisjon fra Gyldendal og måtte velge. Han valgte med hjertet. Det ble showbiz.

– Jeg tenkte at dette er det rette. Dette må du gå for, for alt det er verdt.

Men etter året ved Chat Noir sto han igjen arbeidsløs. Uten tilbud innen markedsføring eller humorbransjen, tok han i to år jobber han kunne finne, som å selge abonnementer for Dagens Næringsliv eller å være konferansier i bryllup.

– Jeg vurderte til og med å kjøre til Stord for å selge krabber, sier han og ler.

Så, sakte men sikkert, fant Angeltveit fotfeste i underholdningsbransjen. Siden har han levd av å være frilanser. Det funker, men det innebærer en del usikkerhet.

– Jeg har hus til fem millioner, men av og til har jeg hatt ti kroner på konto.

Selv om han endte med 300.000 i studielån og bare har fire år som markedsfører på CV-en, angrer ikke Angeltveit på utdanningen han tok. Komikeren synes fortsatt markedsføring er spennende, og utelukker ikke å gå tilbake til yrket en gang. Men ikke ennå. Inntil videre orker han ikke tanken på å måtte stå opp klokka åtte hver dag.

– Jeg vil være fri som fuglen, sier han og flakser med armene.

ØYVIND ANGELTVEIT

- Alder: 58
- Utdanning: Bachelor i markedsføring
- Yrke: Komiker, tekstforfatter og skuespiller

FRA TUNGMETALLER TIL THUNDERCOASTER

GEIR-RUNE BESTEMTE SEG TIDLIG FOR AT HAN VILLE JOBBE MED KJEMI. I DAG HAR DERIMOT GRUNNSTOFFENE MÅTT VIKE TIL FORDEL FOR SIKKERHETSSYSTEMER.

FORTSATT EN KJEMIENTUSIAST: Periodetabellen pryder tavla på kontoret til Geir-Rune. Hjemme har han fortsatt molekylie-sett.

HJEMMEKONTOR: Veslemøy er sin egen sjef fra hjemmet i Drammen. Ved pianoet lager hun og mannen musikk sammen. Kalkulatoren hun har i fanget er fra tiden som økonomistudent i Bergen, men brukes nå kun til egne regnskap.

SANG SEG FRA ET A4-LIV

VESLEMØY SOLBERG VALGTE EGEN-
 TILGANG TIL SIVILØKONOMSTUDIET
 FOR Å BLI MED I STUDENTKORET.

– Hvis du vil nok og ikke gir deg, får du
 det til. Da faller de andre av til slutt, så er
 det bare du igjen, ikke sant?

Veslemøy Solberg sitter ved stuebor-
 det hjemme i Drammen. På bordet ligger
 noen fotoalbum fra studietiden, og en av
 hennes egne CDer. Kjolen hun har på bil-
 det på plata er like fargesprakende som
 den hun har på seg i dag. Hun smiler nes-
 ten hele tiden, og snakker i høyt tempo.

–Dere får sjekke ut musikken min på
 Spotify, den skal ligge der.

Solberg sang før hun kunne snakke
 og har en lang rekke forfattere i fami-

lien. I tillegg til å være visesanger, lever
 hun av å skrive scenemanus og bøker.
 Hovedinntektskilden er konsertene hun
 holder sammen med mannen Sven, men
 hun tjener også penger på å lære andre å
 skrive romaner over internett. Ingenting
 tilsier at damen med et stort, svart piano
 og gitar i stua, tilbrakte fem år som stu-
 dent på siviløkonomstudiet ved Handels-
 høyskolen i Bergen.

Hun har aldri jobbet som siviløkonom,
 men utdanningen føltes trygg – noe man
 kan bruke til alt mulig.

–Jeg tenkte at det ikke gikk an å leve av
 å synge, at det var umulig.

På studentscenen fikk hun raskt opp-
 merksomhet, og etter studiet fulgte flere
 roller i både musikal, revy, og TV. I en
 revy av Ole Paus forelsket hun seg i pia-

nisten Sven Ohrvik, som senere ble ekte-
 mann og musikkpartner.

–Han kjenner bransjen godt, og kunne
 spilt med hvem som helst. Så det er prak-
 tisk at han vil spille med meg, sier hun.

Solberg lager tekstene og mannen mu-
 sikken. Sammen reiser de rundt i hele
 landet og opptrer på konserter og andre
 arrangementer. Hun liker å reise, og hun
 liker å fortelle historier med tekstene sine.
 Solberg gjør mye, sikkert altfor mye ifølge
 henne selv. At hun jobber mye, er derimot
 nødvendig for å kunne lykkes, mener hun.

I hylla har Solberg 173 selvhjelpsbøker.
 Hun henter motivasjon fra dem. Sivilø-
 konomutdanningen har hjulpet henne
 til å ta sjanser. Slik har hun klart å leve ut
 barndomsdrømmen om å skrive og synge.
 –Mange tør ikke å ta den risikoen et slikt

valg fører med seg, og derfor lykkes de ikke.

Hun ser ikke for seg å leve annerledes enn
 hun gjør nå. Det er for mange spennende
 muligheter hun enda ikke har prøvd.

–Hvis det går helt i dass er jeg jo pen-
 sjonist om noen år. Da får jeg endelig fast
 inntekt.

–Kunne du levd et liv med A4-jobb og
 sang og skrivning som hobby?

–Da hadde jeg mistrivdes. Jeg er mot-
 stander av alle ting som er A4.

VESLEMØY SOLBERG

- Alder: 52
- Utdanning: Master i siviløkonomi
- Yrke: Sanger og forfatter

– **Jeg visste** allerede på videregående at
 det var kjemi jeg ville drive med, selv om
 jeg også lekte med tanken på å bli snek-
 ker. Jeg søkte til og med på å komme inn
 på studiet for å bli jagerfly-pilot, men så
 fikk jeg plass på naturkjemi og var fon-
 øyd med det.

Det er lunsjtid og kaféen på Paleet er
 fylt med forretningsfolk, venner som mø-
 tes over en kaffe, mødre med barnevog-
 ner og ivrige shoppere.

I 1996 ble revisjonsleder i Statens Jern-
 banetilsyn, Geir-Rune, uteksaminert
 med en Cand.mag. i kjemi fra det som i
 dag er NTNU.

– Jeg ønsket egentlig å bli i Trondheim

etter studietiden, men det var lite jobber
 å få innenfor mitt fagområde. Den første
 jobben jeg hadde var relatert til studiet,
 selv om det nok var mer en ingeniørjobb
 enn teoretisk kjemi.

Geir-Rune forteller entusiastisk om
 studietiden, miljøengasjement og kjemi-
 faget. Han smiler og utdyper, tar en ten-
 kepause i ny og ne.

Sikkerhetssystemer og tilsyn av alt fra
 jernbane til berg-og-dalbane er ikke ak-
 kurat den mest åpenbare karriereveien
 med en master i kjemi, men det finnes
 fortsatt en rød tråd i Geir-Runes histo-
 rie. Etter seks år i jobb med farlig avfall
 fikk han jobb i Statens Forurensnings-

tilsyn (i dag Miljødirektoratet).

– Det var spennende å få lov til å ar-
 beide med oppfølging og sikring fra «den
 andre siden».

Nysgjerrighet og utfordringer har vært
 en tydelig pådriver for Geir-Rune. Han
 snakker varmt om gamlejobben, men
 muligheten til å få prøve noe nytt førte til
 at han takket ja til tilbudet fra Jernban-
 etilsynet.

– Det virket spennende å få jobbe med
 tilsyn innenfor en helt annen virksomhet.
 Jeg hadde blitt ganske god på å revidere
 så det var bare å overføre den kunnska-
 pen til ny sektor. Prosessene liknet, men
 faget var et helt annet.

Om Geir-Rune skulle studert i dag had-
 de han fortsatt valgt kjemien.

– Jeg tenkte på hva jeg var interessert
 i da jeg valgte studieretning den gangen.
 Jeg tenker fortsatt at interesse er det vik-
 tigste. Forskning og utdanning har sin
 egenart og alt bør ikke være på bestilling
 fra bedrifter eller arbeidsmarkedet. Hva
 utdanningen skal brukes til finner man
 tidsnok ut.

GEIR-RUNE SAMSTAD

- Alder: 44
- Utdannelse: cand.mag i kjemi fra NTNU
- Yrkestittel: revisjonsleder i jernbanetilsynet

”

Kinesiske salmer strømmer ut av høyttalerne. Naomi er få sekunder unna å sovne. Hun er i hjembyen på nyttårsferie, og sitter på i bestevenninnens bil. Det er hennes eget kor som synger. For få år siden var hun på nippet til å gi opp alt etter foreldrenes tunge skilsmisse. Hun følte seg ikke ønsket. Bestevenninnen tok henne motvillig med på en gudstjeneste, og det endret alt. I august reiser hun til USA for å studere teologi.

Evelyn Pecori, fotograf i Universitas